ԲԱՐԵՊԱՇՏՈՒՀԻ ԵՂԻՍԱԲԷԹ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ

Խմբագրութեան Արարատ Ամսագրոյ.

Աստրախանայ հայազգի Այրի կին Եղիսաբէթ Հայրապետեան Թամամշեանց իւր խնդրագրով հետը ի 10 ներկայ ամսոյ առաջարկից Հոգևոր ծխական երկսեռ. դպրոցաց Հոգաբարձութեան մի հազար րուբլի արծաթի, և խնդրեց այն գումարը արկանել դրամատուն վասն շահաբերութեան և նորա տոկոսօք վարժել Օրիորդական Դպրոցի մէջ մի չքաւոր որբ աղջիկ ի յիշատակ հանգուցեալ դստեր իւրոյ Օրիորդի Աննայի Ոսկանեան Թամամշեանց:

Հոգաբարձութիւնը համաձայն խնդրոյ նորա տուեց այն գումարը Դրամատուն շահաբերութեան, և նորա տոկոսիքով պահումէ Դպրոցի մէջ մի չքաւոր անհայր աշակերտուհի ուսուցանելով Հայերէն և Ռուսերէն լեզուի աւանդելի առարկաները, և անուանեց այն օրիորդը " Սանուհի Աննայի Ոսկանեան Թամամշեանց ,,: Այսօրինակ ազգօգուտ նուիրագործութիւնը այրւոյն Թամամշեանցի Հոգաբարձական Խորհրդարանը խնդրումէ խոնարհաբար հրատարակել ի գիտութիւն համազգեաց՝ միջոցաւ Արարատ ամսագրոյ:

Հոգաբարձուք Յովսէփ Աւագ քահանայ Բունիաթեանց
Յովհաննէս Սարգսեանց
Սիմէոն Պօղոսեանց.

Համար 61.

Ի 15 Օգոստոսի 1874 ամի,
յԱստրախան:

ԱՌ ՄՇԱԿ.

Մշակ լրագրոյդ սովորական եղած **նոր ոճով՝** 38րդ թուոյ մէջ ես մի քանի անհիմն լուր հետ՝ հրատարակած էիր՝ թէ "Մենք լսում ենք որ Էջմիածնի նոր Ճեմարանի **օծման** հանդէսը կկատարվի Սեպտեմբերի 28ին,, , սակայն դու Հայ գոլովդ՝ քեզ գիտել անհրաժեշտ էր և է՝ զի Հայաստանեայց Եկեղեցին **օծման հանդէս** կըկատարէ նորակառոյց Եկեղեցեաց համար, իսկ դպրոցաց՝ ինչպէս նաև Ճեմարանի համար եղածը՝ **օրհնութեան հանդէս** է, որ աւելի պարզն ասելով՝ **Խաչահանգիստով** կկատարուի, և **օծման** և **օրհնութեան** բառից և արարողութեանց մէջ մեծ տարբերութիւն կայ: Զայս և այլ այսպիսիքը իբրև Հայ քաջ պիտի իմանաս, որպէս զի Խմբագրական պաշտօնավարութեանդ մէջ կամայ կամ ակամայ այսպիսի սխալմանց չենթարկուիս, և այլոց թէթև սխալմունքը կամ օտար ազգաց վերաբերեալ բառից թարգմանութեանց թերութիւնքը ծաղրած ժամանակդ՝ դու աւելի ես մեծ ծաղու արժանի չլինիս՝ նոյն իսկ քեզ՝ այս ինքն սեպհականուածդ Ազգի վերաբերեալները չիմանալով:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿՔ ԲԻԶԱՆԴԵԱՆ.

Պօլսոյ Ազգային լրագիրք աւետեցին Երամեան Վսեմ. Աբրահամ Պէյի **Մի-րէր փաշայութեան** և Վէզիրութեան բարձր աստիճանով պսակուիլը, ընդ որ մեծապէս ուրախ ենք յիշեալ **Փաշայի** Ազգասիրական գործովք ես նշանաւոր և բարեհամբաւեալ լինելոյն համար:

Ուստի շնորհաւորելով Նորին Վսեմափայլութեան նորընկալ աստիճանը՝ կը բարեմաղթենք՝ զի Բարձրեալն քաղցր խնամոց և հովանւոյն ներքև յաւէտ պատըսպարուելով՝ կրկին բարեմասնութեամբք հոգւոյ և մարմնոյ զարդարուի՝ և ևս փառաւոր պատուոց արժանի հանդիսանալով։

Այս առթիւ հետևեալները կքաղենք Պօլսոյ Ազգային լրագիրներէն։

ՎՍԵՄ. ԱԲՐԱՀԱՄ ՓԱՇԱ.

Ոչ — մահմետական ժողովրդոց մէջէն մինչև ցարդ միայն վեց անձինք Վէզիրութեան աստիճանի բարձրացած են։ Եօթներորդը կըլլայ՝ մեր ազգայիններէն ազնուատոհմ, գիւցազնագործ և ազգասէր անձ մը։

Օգոստափառ Սուլթանը՝ որ անխտիր կվարձատրէ և կքաջալերէ երկրին և կառավարութեան օգտակար ու անձնուէր անձինքն՝ յաստիճանէ աստիճան բարձրացունելով զանոնք, — այս անգամ Վէզիրութեան ամենաբարձր աստիճանը շնորհեց Երամեան վսեմափայլ Աբրահամ պէյի, որ արդէն Պալայի աստիճան ունէր և Օսմանիյէ առաջին աստիճանի ականակուռ պատուանշանը կկրէր։

Նորին բարձրութիւնը, ԱԲՐԱՀԱՄ ՓԱՇԱ կիւրակէ օրը Օգոստափառ Սուլթանին ներկայանալով՝ իւր խորին շնորհակալիքը մատոյց կայսերական այս բարձր շնորհաց համար։

Աբրահամ փաշա այսպէս հետզհետէ բարձրանալու արժանի կըլլայ՝ իւր հաւատարիմ ծառայութեանց պատճառաւ, որովք կայսերական կառավարութեան և եգիպտական իշխանութեան յարաբերութիւնք վերջին ժամանակներս առաւել ամրապնդեցան, ուսկից զատ ըլլալով Եգիպտոսի բարձրապատիւ Խտիվն ալ՝ Պօլսոյ մէջ իւր փոխանորդութեան մեծ պաշտօնն ալ յանձնեց անցեալները Նորին Վսեմութեան։

Այսօր կամ վաղը Պէյգօզի ապարանաց մէջ հանդիսաւոր կերպով կկարդացուի կայսերական հրովարտակը։

Աբրահամ փաշա, այսպէս պատուոյ՝ փառաց ու պարծանաց պսակ կըլլայ մեր ազգին համար, և իւր բարձրութեան մէջ երբէք չմոռնալով ազգըն՝ մեծամեծ շնորհներով կմխիթարէ և կօգնէ, ինչպէս հանրածանօթ է։

Կմաղթենք յամենայն սրտէ, որ Երկինք միշտ հսկէ նորա վրայ, և նախանձ՝ ատելութիւն ու հակառակութիւն չկրնան մերձենալ ի նա՝ շնորհիւ Նախախնամութեան։

Փունջ թ. 918, Սեպտ. 11։

Մասիս ևս հետևեալը կ՚յաւելու։

Քարաքէհեա Աբրահամ պէյ Մուշիրութեան աստիճան բարձրանալով, Աբրահամ փաշա եղաւ։

Շաբաթ օրուընէ ի վեր այս բերկրառիթ լուրը ամեն Հայ կը փոփսար, և ուրախութիւննին կատարեալ ըլլալու համար պաշտօնական հրատարակութեան կսպասէր։

Վեհ. Սուլթանին բարձր համակրանաց և շնորհաց արժանանալով Աբրահամ փաշա, երբ այսպէս դեռ Հայոց մէջ նմանը չտեսնուած աստիճանին հասաւ, հայ արիւն և սիրտ ունեցող ամէն անձ մեծ հաճութիւն և մխիթարութիւն զգաց, և պարծանք ունեցաւ առաջի օտար ազգաց։

Կը մաղթենք որ միշտ այսպէս պայծառ մնայ Վսեմ. Աբրահամ փաշային արևը, որոյ ճառագայթները կը տարածուին արդէն շատ Հայերու վրայ, և պիտի տարածուին նաև ընդհանուր ազգին վրայ առաջուընէ աւելի պայծառ, և այդ մեծ անունը Պէզճեան անմահ բարերարին կարգը դարուց ի դարս կօրհնուի։

Մասիս թ. 415, Սեպտ. 11։

Իսկ Գիւթաշ՝ Կայսերական Հրովարտակին ընթերցման համար հետևեալը կգրէ։

Վսեմ. Աբրահամ փաշային Վէզիրի ու Մուշիրի աստիճան շնորհող կայսերական Մէնշուրին ընթերցման արարողութիւնն Դշ. օր մեծ հանդիսիւ կատարեցաւ Էմիրկէն Խտիվին պալատը։

Ժամ 3 ին Կայսերական զօրաց զուարճական մ։ նուագարաններով շարուած էր Խտիվին պալատին առջև։

Ժամ 5ին Վեհ. Սուլթանին սեննեկապետ Թահիր պէյ նաւով Էմիրկէն հասաւ Կայսերական Մէնշուրը ձեռքը, և անմիջապէս զինուորական նուագարաններն հնչել սկսան։

Վսեմ. Աբրահամ փաշան, շքեղ համազգեստ մը հագած և առաջին Օսմանիէի ժապաւէնն ու Մէճիտիէի պատուանշանը կախած, Արարողապետ Սիւէյթ էֆէնտիի առաջնորդութեամբ պալատէն դուրս ելաւ, և ծովեզերքն երթալով Թահիր պէյի ձեռքէն ընդունեց կայսերական Մէնշուրը կանանչ բեհեզի մէջ փակուած, և պալատը վերադառնալով արարողութեան դահլիճն ելաւ և Մէնշուրը կայսերական Տիվանին Քիաթիպ էֆէնտիին յանձնեց։

Նա ալ կարմիր չուխայով ծածկուած և ծաղիկներով զարդարուած բարձրաւանդակի մը վրայ ելնելով կարդաց։ Սովորական աղօթքներն ու բարեմաղթութիւնները կատարուելէ ետև, սեննեկապետ Թահիր պէյ և հօն ներկայ գտնուող բարձրաստիճան անձինք իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին Վսեմ. Աբրահամ փաշային։

Այս հանդէսը կատարուելէ զկնի, Աբրահամ փաշան անմիջապէս Զըրաղանի պալատը գնաց, և Վեհ. Սուլթանին ներկայացաւ իւր շնորհակալութեան յարգանքը մատուցանելու։

Դիտակ Թիւ 116 Սեպտ. 14.

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆՈՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ.

Պատմական ազգի մը համար, ինչպէս է Հայոց ազգը, թանկագին գանձեր են այն ամեն յիշատակարանք, արձանագիրք, մատեանք և այլք, որք հետզհետէ երևան ելնելով նոր լոյս կը սփռեն իր պատմութեան վրայ, կամ անոր թերի կամ անյիշատակ մնացած մասերը կամբողջացնեն։

Այսպիսի պատմական գանձ մ' երևան ելած է այս օրերս շնորհիւ բազմահմուտ Տոքթոր Մորթման Հայասէր Գերմանացի հնագէտին։

Բարեբաղդ առիթով մը, Մահմէտականութեան սկիզբէն մինչև այսօր եկած գացած բոլոր Արաբացի Պարսիկ և Թիւրք պատմագրաց գործերը ձեռք անցունելով, անոնց մէջ Հայաստանի և անոր սահմանակից Վրաստանի, Ատրպատականի, Քիւրդստանի, Միջագետաց, Կապադովկիոյ և Պոնտոսի պատմութեան վրայ շատ մը կարևոր տեղեկութիւններ գտած է, որոց ամենամեծ մասը բնաւ յիշատակուած չեն Հայ պատմագիրներէ, և մէկ փոքր մասն ալ խիստ թերի կամ տարբեր կերպիւ յիշուած են։

Տոքթոր Մորթման իւր այս պատուական գիւտը մեզ յայտնելով՝ իմացուց որ ինքը պատրաստ է Հայոց պատմութեան վերաբերեալ մասերն ազգին հաղորդել տպագրութեամբ, եթէ Հայերէն լեզուաւ թարգմանուին և տպագրեալ օրինակներն ալ տետր առ տետր գնող քանի մը հարիւր բաժանորդք գտնուին։

Բոլոր գործը 10 կամ 12 տետր կրնայ ըլլալ, իւրաքանչիւրը 60 կամ 80 երես, որք մէկտեղ կապուելով՝ 800—1000 երեսէ բաղկացեալ միահատոր կամ 400—500 ական երեսէ բաղկացեալ երկհատոր գիրք մը կրնան կազմել։

Տոքթոր Մորթման այս կարևոր գործին մէջ մեր աջակցութիւնը խնդրելով, յանձն առինք Հայերէն թարգմանութիւնը *) մեք ընել և մասն առ մասն լրագրոյս մէջ հրատարակելէ ետև. 500 օրինակ ալ զատ տպելով իրեն յանձնել, որպէս զի տետր առ տետր վաճառուին։

Այս կարգադրութեամբ գալ շաբթու հրատարակել պիտի սկսինք Հայերէն թարգմանութիւնը։

Մասիս Թ. 1558։

Ի ԽԱՐԲԵՐԴԷ.

Խարբերդէն մեզ կը գրեն թէ՝ տեղւոյն Առաջնորդական տեղապահ գեր. Պետրոս վարդապետ Սորսորի վանուց մէջ՝ որ ընդ իշխանութեամբ առաջնորդի է, գիշերօթիկ դպրոց մը բացեր և նոյն վանուց մէջ մամուլ հաստատելու համար Ս. Պատրիարքէն արտօնագիր խնդրեր է։

Մեք ևս խոնարհաբար կը խնդրեմք Ամեն. Ս. Պատրիարքէն որ գեր. Սարգիս վարդապետի սահմանադրութիւնական ջանքը պսակելու համար մամլոյ հաստատութեան արտօնագիր առնուլ բարեհաճի Բ. Դրնէն, որպէս զի յիշեալ վանքը ազգին օգտակար և արդիւնաւոր վիճակ մ' ունենայ

Հայրենիք Թ. 217, Սեպտ. 19։

(*) Տոքթոր Մորթման Գաղղիերէնի պիտի վերածէ. մեք ալ Հայերէնի։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՑ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ԷՋՄԻԱԾՆԻ Ի ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ։